

El Sàhara Occidental

Beth Mejan

Fem una mica d'història. El 1884 Espanya comença l'ocupació del Sàhara Occidental, convertint-lo en una colònia espanyola. Es tracta d'un territori situat entre el Marroc i Mauritània, ric en bancs de pesca i mines de fosfats. L'any 1975 Espanya abandona el territori, i contravenint el que la llei internacional dicta per a les ex-colònies (dret a un referèndum sobre l'autodeterminació o de l'annexió a un estat o territori veí), signa un acord amb Marroc i Mauritània per a cedir-los la colònia, que és ocupada ràpidament.

Els sahrauís s'organitzen en un front armat anomenat Polisario i prenen la lluita armada com a resposta. Mauritània es retira i el Marroc ocupa tota l'antiga colònia, excepte una estreta franja al cantó est, delimitada per un mur de gairebé 3.000 km. Davant la invasió, una part important de la població sahrauí fuig cap al desert del Sàhara on s'estableix en camps de refugiats enmig de la hamada algeriana, el desert més sec i erm del món.

L'any 1991, amb l'acceptació del Pla de Pau i el dret a la celebració del referèndum d'autodeterminació, el Front Polisario abandona la lluita armada i aposta per una sortida negociada del conflicte. El Marroc, però, ha vetat sistemàticament i fins ara totes les propostes de referèndum proposades des de l'ONU.

La situació actual, 35 anys després de la retirada espanyola del territori, ha segmentat la població sahrauí en dues realitats diferenciades: per una banda, la dels camps de refugiats situats en territori algerià, en els que hi viuen entre 150.000 i 200.000 persones. I per l'altra, la de les persones que encara resten al Sàhara Occidental. La població dels camps té uns dels índex de formació més elevats del món. Il·lusionats amb la idea de retorn al seu país els caldrà tenir gent preparada per a tots els àmbits, des de lampistes a cirurgians i governants, però alhora aquesta formació adquirida a l'estranger (a Cuba, Rússia, Algèria, Espanya...) els provoca una gran frustració en no poder treure'n profit. Una altra característica és la gran quantitat de fills per família, amb l'objectiu posat en la repoblació del territori una vegada recuperat, i el discurs de país que tenen des dels més petits als més grans: pensen i defensen en tot moment el retorn a un país independent i lliure i coneixen la història dels màrtirs i l'exili des de ben menuts. Però la realitat dels

camp és dura, les extremes condicions climatològiques, la retallada continuada d'ajut internacional, la manca de feina i la cronificació del conflicte fan cada vegada més difícil la creença d'una sortida pacífica de la situació. La perspectiva dels joves respecte de l'ajuda internacional i els països amics és cada cop més la següent: menys aliments i més armes.

La realitat als territoris ocupats és la de la constant violació dels Drets Humans. Els arrestos, les detencions, les desaparicions, les tortures, la manca de llibertat, la negació de la cultura sahrauí, la prohibició de la llengua hassania i l'espoli dels seus recursos naturals amb la complicitat d'empreses espanyoles i de la UE, són, conjuntament amb una política de repoblació, la resposta del país ocupant a la demandes de llibertat i autodeterminació dels ocupats.

Partint d'aquest conflicte sorgeixen tot un seguit de preguntes: què ens fa sentir poble? quin és el preu de tenir un país? podem hipotecar les generacions futures per una idea de país que no coneixen? quin és el paper de la comunitat internacional? i el nostre? què fa la societat civil? som responsables de les decisions que pren el país o l'estat en què vivim? i de les que van prendre els antics dirigents de casa nostra? som responsables de l'espoliació dels recursos naturals a països tercers per part de les nostres empreses?

I fixant-nos en el posicionament del Front Polisari i de l'activista Aminatou Haidar: la no-violència té encara un sentit? té un límit? la fi justifica els mitjans? hi ha un punt en el qual només una acció armada pot desencallar una situació? cal sacrificar la vida, pacíficament o militarment, per un ideal?

